

TEN GELEIDE

U hebt de 110^e editie van Immanuel Dagoverdenkingen in handen. Jaargang 2019 is samengesteld volgens het beproefde recept.

Op de zondagen wordt u langs de psalmen geleid. De andere dagen komen doorlopende lezingen uit andere bijbelboeken aan de orde. Vanuit de gedachte dat geheel de Schrift gehoord mag worden, zijn er ook overdenkingen over misschien wel onverwachte bijbelpassages. Mogelijk zijn ze nog niet eerder opgenomen in Immanuel. Voor de schrijvers was het soms een hele klus om deze woorden dicht bij u te brengen. We hopen dat ze daarin geslaagd zijn. Bijzonder is de deelname van een groep van vier studenten aan deze editie.

Diverse (kerk)liederen begeleiden de overdenkingen om ook zo uitdrukking te geven aan de bijbelse boodschap. De traditie is in haar rijkdom te vinden in de bijdragen bij de Heidelbergse Catechismus. Deze uitgave nodigt uit om te lezen en te zingen.

Naast persoonlijk en gezamenlijk gebruik in huis, lenen de overdenkingen zich ook om in bredere kring tot klinken gebracht te worden. U kunt denken aan vergaderingen of andere verbanden waarbij een opening vanuit de Schrift passend is.

Dr. Jurrien Mol, eindredacteur,

predikant van de Hervormde gemeente (PKN) Opeinde-Nijega-De Tike (Fr) en hoofdbestuurslid van de Confessionele Vereniging in de Protestantse Kerk in Nederland.

dinsdag 1 januari

Nieuwjaarsdag

Laat het ... gebeuren ... (Matt. 3:15)

Veel heil en zegen voor dit nieuwe jaar des Heren, 2019. Laten we maar met deze wens beginnen. Een wens die verbonden is met onze Heer. De Heer die op het toneel van de wereld verschijnt. Voor het eerst treedt Hij in de openbaarheid. Hij doet dat opmerkelijk, zoals Hij is. Jezus is gekomen om Gods gerechtigheid te vervullen. Hij zoekt geen macht. Hij is niet gehecht aan het pluche. Kijkcijfers en peilingen gaan aan Hem voorbij. Hij heeft slechts één doel voor ogen: het vervullen van Gods gerechtigheid. Die focus bepaalt zijn handelen. Die zal zijn gehele weg bepalen, tot aan het kruis. Als startpunt van deze weg laat Hij Zich dopen. Hij legt zijn 'aan God gelijk zijn' af. Niet boven, maar naast de mens staat Hij. Johannes spreekt menselijke mitsen en maren uit. Jezus legt ze met goddelijk inzicht terzijde: 'Laat het (...) gebeuren.' Wij zien niet waar het goed voor is, nu nog niet; Jezus wel: om voor ons te vervullen wat wij helaas niet meer kunnen. Dat geeft moed voor een nieuw jaar.

Lezen: Matteüs 3:13-17 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 516:1,3,5

(Lvdk Gezang 156:1,8,11)

HH Lied 565:1,2

Zon op	08.47
onder	16.36
Maan op	03.46
onder	13.54

woensdag 2 januari

Als u de Zoon van God bent ... (Matt. 4:3)

'If ... then ... else' – een regel uit een oude programmeertaal voor de computer: 'Als ... dan ... anders'. Het is de manier hoe de beproever – de duivel zo blijkt – Jezus op de huid zit. De weg die Jezus aanving met zijn doop gaat meteen door een diep dal. Johannes begreep niet dat Hij Zich wilde laten dopen: 'Als u de Zoon van God bent dan ...' Hij had er de woorden niet voor, de duivel wel: 'Als u de Zoon van God bent, beveel dan, spring dan, want anders ...' Dat laatste zegt hij niet. Het zit opgesloten in zijn beproeving van Jezus. Het leek dé manier om Jezus terug te laten grijpen op zijn 'aan God gelijk zijn'. Zo zou Jezus al stranden voordat Hij goed en wel onderweg was. Onderweg naar het kruis, wat de grootste angst van de duivel was. Voor de duivel was het niet de vraag of Jezus de Zoon van God is. Zou Hij zijn Zoonschap voor Zichzelf gebruiken of trouw blijven aan het vervullen van Gods gerechtigheid? Dat was waar het voor de duivel op aankwam. Niet alleen voor hem; zeker ook voor ons.

Lezen: Matteüs 4:1-11 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 538:1,2,4

(Lvdk Gezang 172:1,2,4)

EL Lied 58:1,2

Zon op	08.47
onder	16.37
Maan op	04.57
onder	14.20

donderdag 3 januari

... Galilea van de heidenen ... (Matt. 4:15)

Jezus keert terug naar Galilea. De gevangenneming van Johannes is de directe aanleiding. Censuur blijkt van alle tijden en plaatsen te zijn. Vrijheid van meningsuiting is niet vanzelfsprekend. Even lijkt het erop dat Jezus Zich terugtrekt. Hij kiest de politieke en religieuze luwte van een vissersdorp in Galilea. Gaat Jezus in een soort binnenlandse ballingschap? Door te gaan wonen in een landstreek die met heidenen geassocieerd wordt, lijkt zijn rol uitgespeeld. Het lijkt erop dat de duivel alsnog zijn zin krijgt. Zo is het echter niet. Deze adempauze is nodig om voluit te kunnen beginnen met de verkondiging. Het is dezelfde verkondiging waarmee Johannes voor Jezus de weg gereedmaakte. 'Het koninkrijk van de hemel is nabij!' Die boodschap zal zijn weg ook naar de heidenen vinden, tot aan de einden van de aarde. Jezus heeft het aanbod van de duivel niet nodig om alle koninkrijken van de wereld te bereiken. Zijn woord – te beginnen in 'Galilea van de heidenen' – volstaat.

Lezen: Matteüs 4:12-17 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 444:1,2,3,4,5

(Lvdk Gezang 124:1,2,3,4,5)

HH Lied 122

Zon op	08.47
onder	16.38
Maan op	06.06
onder	14.51

vrijdag 4 januari

Hij riep hen ... (Matt. 4:21)

De boodschap heeft verkondigers nodig. De oproep tot inkeer omdat het Koninkrijk van de hemel nabij is, is te groot voor één persoon. Niet te groot voor Jezus wat inhoud betreft. Hij is Gods geliefde Zoon. Dat is van goddelijke kant en door de duivel bevestigd. Te groot in praktische zin. Jezus' verkondiging zal veel in beweging brengen. Maar eerst kiest en roept Hij mensen om in beweging te komen. Zo riep Hij zijn leerlingen om samen met Hem de hand aan de ploeg te slaan. Zo roept Hij nog steeds leerlingen – een roep die zal uitgaan totdat het Koninkrijk van de hemel in volheid geopenbaard is. Deze beweging zal niet stoppen. De wereld zou dat willen. De duivel zou dan toch nog zijn zin kunnen krijgen. Het zal niet gebeuren. Het is de Heer die roept. Het verraderlijke 'als ... dan' van de duivel in de woestijn vindt hier zijn omkering: als de Heer roept, dan volgt de geroepene. Niet tegen wil en dank, maar uit dankbaarheid voor het geroepen zijn door de Heer. Het moet niet, het mag.

Lezen: Matteüs 4:18-22 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 531:1,2,3

(Lvdk Gezang 47:1,2,3)

EL Lied 207

Zon op	08.47
onder	16.40
Maan op	07.11
onder	15.28

zaterdag 5 januari

... in heel Syrië. (Matt. 4:24)

Syrië roept tal van gedachten op. Het is een land waar in de loop der eeuwen vele stormen van machthebbers overheen getrokken zijn, ook in de meest recente geschiedenis nog. In de geschiedenis van de verkondiging speelt Syrië ook een bijzondere rol. In dat land ontstond een van de centra van waaruit de (heiden)zending op gang kwam: Antiochië. De kiem voor dit ontstaan ligt in de verkondiging van Jezus zelf. Het nieuws over Hem verspreidde zich in heel Syrië. De synagogen van Galilea (van de heidenen) waren te klein voor het goede nieuws van het Koninkrijk. De boodschap was zo rijkelijk dat deze overstroomde naar heel Syrië. Dit land vormt de deur naar de gehele volkerenwereld. De reikwijdte van Jezus' verkondiging is in de kern tot aan de einden der aarde, van meet af aan. Dat Israël als Gods volk hierin een cruciale rol zal spelen, wordt helder in de Bergrede. De Israëlieten mogen als eersten Jezus' gezagsvolle nieuwe leer ontvangen, en daarna wij – vanuit Syrië als het ware.

Lezen: Matteüs 4:23-25 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 67:1,2

(Lvdk Psalm 67:1,2)

HH Lied 669

Zon op	08.47
onder	16.41
Maan op	08.09
onder	16.13

zondag 6 januari

Ik ken mijn wandaden ... (Ps. 51:5)

Kennen wij onszelf net zo goed als de dichter van deze psalm zichzelf kent? Wijsgeren uit de Griekse oudheid zeiden het ook al: 'Ken uzelf'. Toch is een waarschuwing op zijn plaats. Als we niet oppassen, raken we verstrikt in het onderzoeken van onszelf. Ineens raak je op jezelf aangewezen of ben je aan jezelf overgeleverd. Of de Griekse wijsgeren dat bedoelden, is een vraag. De psalm kent een andere benadering. Het kennen van onszelf kan niet buiten een relatie met God. In deze psalm is de dichter niet overgeleverd aan zichzelf; hij levert zichzelf over aan God. Hij wroet en graaft niet in zijn eigen ziel om verlossing te vinden. Hij vertrouwt zichzelf toe aan Gods genade. In dat licht kent en erkent hij zijn wandaden. Zijn wandaden laten concreet zien hoe het met ons als gevallen mensen is gesteld: vanaf de geboorte al schuldig. Dan kunt u wroeten en graven in uzelf, maar verlossing is daar niet. Eén toevlucht blijft er: God – ook al hebt u tegen Hem gezondigd. Dat is genade.

Lezen: Psalm 51:1-15 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 51:2,3

(Lvdk Psalm 51:2,3)

OB Psalm 51:2,3

Zon op	08.46	
onder	16.42	
Maan op	08.58	●
onder	17.06	

maandag 7 januari

Gelukkig zijn jullie ... (Matt. 5:11)

‘De grondwet van het Koninkrijk’, zo wordt de Bergrede van Jezus wel genoemd. Anders dan de meeste wetten begint deze niet met wat wel of niet mag dan wel moet. Jezus opent met de zaligsprekingen: ‘Gelukkig (zalig) ...’ In welke groep herken ik mijzelf? Herken ik me überhaupt in een van de groepen? Dat blijft de spanning van deze woorden. Je raakt er niet over uitgedacht. Je bent er nooit klaar mee. Dat blijkt wel op het moment dat Jezus een stap dichterbij komt: ‘Gelukkig zijn jullie ...’ Daar hoor ik dus in ieder geval bij als volgeling van de Heer. Hij spreekt mij rechtstreeks aan, met een toch wel confronterend vooruitzicht. Gelukkig zijn is hier iets anders dan zorgeloos genieten. Het is weten van een schat in de hemel die niet aangetast kan worden. U zult delen in het lijden van de Heer. We verwachten dat niet meteen als we gelukkig genoemd worden. ‘Gelukkig in de wereld’ en ‘gelukkig bij God’ zijn van verschillende orde. Over het laatste mogen wij juichen en verheugd zijn.

Lezen: Matteüs 5:1-12 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 1:1,2,3

(Lvdk Psalm 1:1,2,3)

HH Lied 553:1,3

Zon op	08.46
onder	16.43
Maan op	09.39
onder	18.04

dinsdag 8 januari

Jullie zijn ... (Matt. 5:13,14)

Het direct aangesproken worden door Jezus gaat hier verder. Opvallend is het stellende karakter: 'Jullie zijn ...' Het gaat niet om iets wat we kunnen of moeten zijn. Jezus zegt wat wij op deze aarde en in deze wereld zijn. Geen zout om in de wonden van de wereld te strooien, maar zout om smaak te geven. Dat is een positieve benadering van de wereld. We mogen in Jezus' spoor gaan, die niet kwam om de wereld te veroordelen maar om deze te behouden. Als zout in Jezus' naam mogen wij conserveren en smaak (terug)geven. De smakeloosheid van de wereld heeft niet het laatste woord, evenmin als de duisternis in de wereld dat heeft. De vergelijking met het licht borduurt hierop voort. Door twee zintuigen als vergelijking te gebruiken, wordt duidelijk dat de boodschap van Jezus alle vezels van het bestaan doortrekt. Zijn boodschap verandert ons leven. Het is geen mogelijkheid maar werkelijkheid: 'Jullie zijn ...' Het is te proeven en te zien, zo reëel is het.

Lezen: Matteüs 5:13-16 (NBV)
Zingen: Lhk Lied 838:1,3
(Lvdk Gezang 481:1,3)
EL Lied 454

Zon op	08.45
onder	16.45
Maan op	10.13
onder	19.07

woensdag 9 januari

Jullie hebben gehoord ... (Matt. 5:21)

Jezus zoekt de mensen op waar ze zijn. Letterlijk is dat vaak niet nodig. Ze komen dikwijls naar Hem toe. Geestelijk is het wel nodig. Jezus begint zijn verkondiging op een terrein dat mensen kennen – althans dat kunnen ze denken, en wij niet minder. Hier gaat het om het terrein van de Wet en de Profeten. Een terrein dat de schriftgeleerden en Farizeeën vooral als hun terrein zien. Een terrein dat zij afbakenen en inrichten. Jezus heeft er een andere kijk op. Mensen moeten geen knechten van de letter zijn. Het gaat erom dat zij ook de geest van de geboden kennen. Dan vallen we van de ene verbazing in de andere. Dan blijkt dat ons verstaan van de woorden vaak maar heel beperkt is. Opeens blijkt dat alle vezels van ons bestaan erbij betrokken zijn. Jezus legt de reikwijdte van Gods geboden bloot. Wat valt er te zeggen over het gebod 'pleeg geen moord'? Dat is toch klip en klaar? Jezus legt uit wat het gebod naar de geest nog meer inhoudt. Dan vragen we ons af: ligt de lat niet te hoog?

Lezen: Matteüs 5:17-26 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 25:2,5

(Lvdk Psalm 25:2,5)

EL Lied 308:1,2,3

Zon op	08.45
onder	16.46
Maan op	10.40
onder	20.12

donderdag 10 januari

Laat jullie ja ja zijn ... (Matt. 5:37)

Over een lat die (te) hoog ligt gesproken. Dat is hier toch wel aan de orde? De woorden over overspel worden nogal eens gekscherend aangehaald onder gelovigen. Met een verwijzing naar de zinsnede 'de geest is gewillig, maar het vlees is zwak' wordt het wat vergoelijkt. Zeker in een geseksualiseerde wereld als die van ons ontkomen we daar bijna niet aan. Rondom worden de zintuigen van mannen én vrouwen geprikkeld. En als het ons al lukt de uitleg van dit gebod in de praktijk te brengen, dan volgt er meteen weer een. Dit is toch allemaal niet haalbaar voor zondaren in een gevallen wereld? En toch staat het er als blijvende opdracht. Nergens heeft Jezus de lat naar beneden bijgesteld. Hij vraagt wat betreft het houden van de geboden om de volle honderd procent, ook al weet Hij dat wij zondaren zijn. We kunnen toch alles geven om ons ja ja te laten zijn, bijvoorbeeld. Niet omdat we het van onszelf verwachten, maar omwille van Gods 'ja' in Jezus Christus aan ons.

Lezen: Matteüs 5:27-37 (NBV)

Zingen: Lhk Lied 103:1,8

(Lvdk Psalm 103:1,8)

HH Lied 378:1,6,7

Zon op	08.44
onder	16.47
Maan op	11.03
onder	21.18